

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2012

Läroarutbildningen

Pedagogers uppfattningar gällande språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan/förskoleklass

Författare
Anela Adbegovic
Shqipe Gucati

Handledare
Sigurd Rothstein

www.hkr.se

Högskolan Kristianstad

Lek utveckling och lärande

Arbetets art: Examensarbete, 15 hp

Läroprogrammet

Titel: Pedagogers uppfattningar gällande språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan/förskoleklass

Författare: Anela Adbegovic och Shqipe Gucati

Handledare: Sigurd Rothstein

År: Ht 2012

Pedagogers uppfattningar gällande språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan/förskoleklass

Abstract

Syftet med studien är att undersöka hur pedagoger uppfattar språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan samt i en förskoleklass. Med hjälp av semistrukturerade intervjuer vill vi synliggöra och utifrån dessa intervjuer skapa en förståelse för pedagogers uppfattningar, gällande språkutveckling hos tvåspråkiga barn.

Den teoretiska bakgrunden vilar på fenomenografin i form av variationsteorin. Varför fenomenografin valdes som kvalitativ forskningsmetod är dels dess beskrivning av fenomen utifrån individers olika uppfattningar, samt metodens möjliggörande av en hypotetisk observation över mänsklig förståelse av diverse företeelser.

Resultatet, med hänsyn till pedagogernas uppfattningar, visar att det är föräldrarna som bär ansvaret av att lära samt stödja sina barn i deras modersmålutveckling. Detta är något som ska ske i hemmiljön. Detta i sin tur förblir en god grund i modersmålet, vilket gör det enklare att utveckla andra språk. Vidare visade resultatet på att pedagogerna har varierande uppfattningar kring fenomenet tvåspråkighet, dock med en gemensam uppfattning av svenska språkets väsentliga betydelse i förskolan.

Nyckelord: modersmål, tvåspråkighet, miljö, kodväxling, identitet, fenomenografi, språkutveckling

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6-7
1.2 Studiens avgränsning.....	7
1.3 Syfte och frågeställning.....	7
1.4 Studiens upplägg	7-8
2. Litteraturgenomgång	8
2.1 Synen på tvåspråkighet ur ett historiskt perspektiv	8-9
2.2 Definition av tvåspråkighet	9
2.3 Modersmålets betydelse för den svenska språkutvecklingen	9-10
2.4 Simultan tvåspråkighet - förstaspråksinläring	10-11
2.5 Succesiv tvåspråkighet - andraspråksinläring.....	11
2.6 Föräldrarnas betydelse för språkutveckling.....	11-12
2.7 Miljöns betydelse för språkinläring.....	12-13
2.8 Kodväxling som fenomen.....	13
2.9 Språkets inverkan på identiteten och tryggheten.....	14
2.9.1 Pedagogers förhållningssätt till tvåspråkighet.....	15
3. Metod.....	16
3.1 Intervjumetod	16
3.2 Forskningsmetod	16-17
3.3 Undersökningsgrupp och urval.....	17-18
3.4 Etiska överväganden.....	18-19
3.5 Genomförande	19
4. Resultat och Analys.....	20
4.1 Modersmålets betydelse för språkutvecklingen i svenska.....	20-21
4.2 Fördelar samt nackdelar med tvåspråkighet	21
4.3 Konsekvenserna av att fokusera på ett av språken	21-22
4.4 Språkanvändning i verksamheten.....	22
4.5 Betydelsen av samarbetet mellan verksamheten och föräldrarna.....	22
4.6 Hem- samt förskolemiljöns betydelse för tvåspråkiga barns modersmålsutveckling	23
4.7 Kodväxling hos tvåspråkiga barn	23-24
4.8 Kodväxling i verksamheten.....	24
4.9 Regler om språk i verksamheten	25
4.9.1 Modersmålets betydelse för identitetsutvecklingen	25-26
5. Diskussion	27

5.1 Resultatdiskussion	27-32
5.2 Metoddiskussion/metodkritik	33
6. Sammanfattning	34
6.1 Tillämpning & förslag på vidare forskning	35
Referenslista.....	36-38
Bilaga 1.....	39
Bilaga 2.....	40

Förord

Vi vill tacka vår handledare Sigurd Rothstein som väglett oss genom uppsatsen. Ett stort tack till alla pedagoger som har ställt upp och gjort denna studie möjlig. Vi vill även tacka våra nära och kära som har stöttat oss.

Tack!

Anela Adbegovic

Shqipe Gucati

1. Inledning

Calderon (2004) skriver att Sverige är ett mångkulturellt land. Nästan vart fjärde barn som växer upp i Sverige har sitt ursprung i andra delar av världen. Nygren-Junkin (2006) framhåller att det i Sverige finns över hundra olika modersmål. Benckert, Håland & Wallin (2008) understryker också detta, samt belyser att det i de svenska förskolorna är 15,5 % av alla barn flerspråkiga. Vidare menar Nygren-Junkin (2006) att majoriteten av jordens befolkning är två- eller flerspråkig. Calderon (2004) samt Skans (2011) poängterar att när barn börjar på förskolan, blir det den första kontakten de skapar med det svenska språket. Förskolan är i många fall en mångkulturell plats, där barn och vuxna tillsammans ska utvecklas och skapa nya erfarenheter. Pedagogerna på förskolan har därför en väsentlig uppgift att tillgodose alla barns behov samt utveckla två- eller flerspråkighet. Denna studie kommer att undersöka hur pedagoger uppfattar språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan samt i en förskoleklass.

Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. [...] Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet (*Läroplan för förskolan Lpfö 98/2010, 2010:6*)

1.1 Bakgrund

Enligt vår uppfattning är det viktigt att ha en förståelse för hur det mångkulturella samhället reflekterar förskolan samt hemmet. Förskolans verksamhet har som uppdrag att arbeta efter ett helhetsperspektiv där omsorg, lärande och utveckla ska utgöra grunden för det livslånga lärandet. (Lpfö 98/2010, 2010). Calderon (2004) menar att omgivningens eventuellt negativa förhållningssätt på modersmålet kan väcka oro hos både barn och föräldrar. Vidare belyser Calderon (2004) att detta kan leda till att barn väljer bort sitt modersmål. Pedagogens förhållningssätt är väsentligt för barns lärande och utveckling. Vi anser att det är vårt uppdrag som blivande förskollärare att ha en positiv inställning till andra modersmål utöver det svenska språket. Genom samarbetet med föräldrarna skapas bästa möjliga förutsättningar för att tvåspråkiga barn ska kunna utvecklas i sin språkutveckling, där svenska samt modersmålet får ta plats i förskolan. Detta stöds även av förskolans läroplan, där samarbetet mellan förskolan och hemmet har en viktig betydelse för barns vidare utveckling.

Under de senaste två decennierna har invandrare flytt från krigsdrabbade länder till Sverige skriver Obondo (2005). Majoriteten av dessa invandrare har varit unga föräldrar med små barn. Detta har i sin tur lett till att förskolan har blivit en kulturell mångfald. På så vis kommer vi förmodligen möta barn samt föräldrar som har ett annat modersmål än det svenska språket. Pedagoger ställs inför nya utmaningar när det gäller att bemöta samt stödja barn och familjer från olika kulturer. Lpfö 98/2010 (2010) belyser att enligt Skollagen ska förskolan sträva efter att tillgodose tvåspråkiga barns språkutveckling, såväl modersmålet som svenska. Obondo (2005) tar upp att trots intresset för barns tvåspråkighet och deras språkutveckling, finns det väldigt få studier om förskolebarn i mångkulturella miljöer och deras lärande.

1.2 Studiens avgränsning

Vi har valt att undersöka hur pedagoger, barnskötare samt förskollärare, uppfattar språkutvecklingen hos tvåspråkiga barn i förskolan samt i en förskoleklass. Sammanlagt har sex semistrukturerade intervjuer gjorts, detta för att få ett bredare perspektiv om varierande uppfattningar kring tvåspråkighet. De semistrukturerade intervjuer valdes, för att det passade bäst tidsmässigt.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka hur pedagoger ser på språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan samt i en förskoleklass. Anledningen till det valda området är att vi under våra verksamhetsförlagda praktikperioder har observerat att förskolans verksamhet blir mer och mer mångkulturell. Detta har bidragit till att tvåspråkiga barn utgör en stor del av barngruppen.

Studiens övergripande frågeställning är: Vilken uppfattning har pedagoger på språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan samt i en förskoleklass?

1.4 Studiens upplägg

Första delen av studien belyser litteraturgenomgången, där vi refererat till forskning som berör tvåspråkighet.

I andra delen lyfter vi fram intervjumetoden och forskningsmetoden som utgår från vår lärandeteori. Vidare tar vi upp: undersökningsgrupp, urval, etiska överväganden, samt genomförande.

I tredje delen redovisar vi studiens resultat, utifrån pedagogers uppfattningar, där vi analyserar empirin utifrån vår lärandeteori som är fenomenografen.

Vidare följer en resultatdiskussion samt en metoddiskussion/metodkritik. Därefter kommer vi att lyfta fram vår sammanfattning samt avsluta studien med att lägga fram förslag på vidare forskning som berör tvåspråkighet.

2. Litteraturgenomgång

I följande avsnitt kommer tvåspråkighet att belysas utifrån olika kategorier:

- Synen på tvåspråkighet ur ett historiskt perspektiv
- Definition av tvåspråkighet
- Modersmålets betydelse för den svenska språkutvecklingen
- Simultan tvåspråkighet- förstaspråksinläring
- Successiv tvåspråkighet- andraspråksinläring
- Föräldrarnas betydelse för språkutveckling
- Miljöns betydelse för språkinläring
- Kodväxling som fenomen
- Språkets inverkan på identiteten & tryggheten
- Pedagogers förhållningssätt till tvåspråkighet

Dessa olika kategorier på tvåspråkighet har en koppling till våra intervjufrågor. Tvåspråkighet kommer att definieras genom relevant forskningslitteratur samt styrdokument.

2.1 Synen på tvåspråkighet ur ett historiskt perspektiv

Före 60-talet visade forskningsresultat på en lägre språklig och kognitiv utveckling, samt intelligensnivå hos tvåspråkiga barn. (Börestam & Huss, 2001). Undersökningen baserades på språktester där barn från olika arbetarklasser bedömdes. Dessa undersökningar kritiserades senare då det framkom att ingen hänsyn togs till tvåspråkiga barns familjebakgrund. Det togs heller ingen hänsyn till barns ålder, tidigare skolgång samt vilket av språken barnet behärskade på bästa sätt. (Börestam & Huss, 2001; Lindberg, 2002; Svensson, 2009). Senare studier visade därefter motsatt effekt, menar Börestam & Huss (2001). De senare resultaten synliggjorde inte någon skillnad mellan en- och tvåspråkiga barn, vad gäller intelligensnivån samt den kognitiva utvecklingen. Håkansson (2003) beskriver begreppet ”halvspråkighet”. Begreppet ”halvspråkighet” är en gammal term som användes under 70-talet. Denna term inkluderar att en behärskning av ett språk skulle skapa avvikelser i ett annat språk. Håkansson, med hänsyn till Skutnabb- Kangas definition, (2003) skriver att ”halvspråkighet”

skulle vara en fråga om klasskillnader, där arbetarklassbarn ansågs vara ”halvspråkiga” eftersom deras språk hade en låg status i både samhälle och skola. Håkansson (2003) hävdar vidare att det inte finns några vetenskapliga studier som bevisar detta. Abrahamsson (2009) tar upp att modersmålets betydelse för inläringen av ett annat språk ofta har en negativ uppfattning, där modersmålet ses som ett hinder, vilket är felaktigt.

2.2 Definition av tvåspråkighet

Håkansson (2003) skriver om Skutnabb-Kangas fyra kriterier på tvåspråkighet. Dessa kriterier är: ursprung, kompetens, funktion och attityd. Ursprungskriteriet berör modersmålet, detta innebär att modersmålet är det språk vi först lär oss att behärska. Kompetenskriteriet, handlar om betydelsen av modersmålet, där modersmålet är det språk som vi behärskar bäst. Tvåspråkig är den individ som klarar av att behärska två språk likvärdigt. Enligt detta kriterie är modersmålet det språk som individen utvecklar på bästa sätt. Det finns svårigheter med kompetenskriteriet, eftersom det är otydligt vad som ska utföras för att kunna utveckla ett språk. Svårigheten med denna definition är att användningen av de två, eller flera språken används i olika kontext. Detta bidrar till att det är svårt att jämföra hur väl ett språk behärskas, eftersom det sker i olika situationer. Funktionskriteriet, innebär att modersmålet kommer i första hand. En tvåspråkig individ kan använda två språk i de flesta sammanhang i överensstämmelse med egna önskemål, samt utifrån samhällets behov. Attitydkriteriet, berör modersmålets betydelse för individens identitetskapande, samt omgivningens definition kring en individs tvåspråkighet.

2.3 Modersmålets betydelse för den svenska språkutvecklingen

Det finns många fördelar med att vara tvåspråkig menar Alexopoulou (2011).

Studies show that a bilingual child is better able to cope with tasks that involve attention, memory and concentration. The mental gymnastics needed to constantly manage two or more linguistic systems increases cognitive flexibility and makes learning easier

Ladberg (2003) poängterar att när det går bra i utvecklingen av modersmålet så gynnar detta utvecklingen i det nya språket, där modersmålet kan ses som ett redskap för tänkande. Lpfö 98/2010 (2010) tar upp att förskolan ska sträva efter att barn med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla både sitt modersmål och svenska. Nygren-Junkin (2006) menar att den bästa förmågan för utvecklingen av flera språk är att det finns en god grund i

modersmålet. I Lpfö 98/2010 (2010) tas det upp att barn som får använda sitt modersmål lär sig svenska lättare, detta stöds även av Skans (2011). Nygren-Junkin (2006) menar att alla människor ska ha möjlighet att använda både det svenska språket samt sitt modersmål, vilket även stöds av förskolans läroplan.

Calderon (2004) lyfter fram olika faktorer som kan påverka barnets språkutveckling:

- Samhällets syn
- Föräldrarnas attityder till samhället samt förskolan
- Pedagogernas förhållningssätt
- Barns förmågor att tala sitt modersmål
- Barnets samt föräldrarnas trygghet i förskolan

Ladberg (2003) menar att ett språk kan förloras om det inte används regelbundet. Dessutom finns risken att små barn kan glömma ett språk, om de inte ser en anledning till att använda det. Författaren menar att det är svårt att återuppta inläringen av ett språk igen. Behärskar inte barnet språket i tidig ålder, kan konsekvenserna bli att det blir svårare att tala språket senare i livet. (Ladberg, 2003)

2.4 Simultan tvåspråkighet - förstaspråksinläring

Ett barn är simultant tvåspråkigt om barnet lär sig båda språken parallellt före tre års ålder (Börestam & Huss, 2001; Calderon, 2004; Håkansson, 2003). Börestam & Huss (2001) namnger detta som förstaspråksinläring, vilket i sin tur kan omfatta lärandet av ett eller flera språk parallellt. Lärandet av simultan tvåspråkighet kan handla om att exempelvis föräldrarna talar varsitt språk med barnet, vilket ger barnet möjlighet att lära sig två språk parallellt. Håkansson (2003) menar att förstaspråksinlärare uppnår en djupare språklig nivå. Exempelvis är uttalet korrekt och att man får ett större ordförråd. Börestam & Huss (2001) refererar till forskaren Grosjeans definition, gällande simultant tvåspråkiga barns språkutveckling. Detta innebär att barnet ska vara i kontakt med två olika språk samtidigt, annars kommer det ena språket i skymundan. Calderon (2004) skriver att simultan tvåspråkighet uppstår när föräldrarna har olika modersmål som de talar med barnet, barnet får via detta två förstaspråk. Calderon (2004) skriver vidare att modersmålet är det första språket som lärs in, vilket inom

forskningen namnges som ”förstaspråk”. Andraspråket är det/de språk som barn lär sig utöver sitt modersmål. Detta kan exempelvis vara svenska, då blir svenska barnets andraspråk.

2.5 Successiv tvåspråkighet - andraspråksinläring

Håkansson (2003) beskriver att successiv tvåspråkighet skiljer sig i relation till simultan tvåspråkighet, detta genom att inläringen påbörjas senare. Barnet har till följd av detta redan utvecklat ett språk, gränsen dras vid tre års ålder. Det finns få successivt tvåspråkiga barn som uppnår samma språkliga nivå som simultant tvåspråkiga barn. Uttalet blir mer besvärligt att lära sig i äldre åldrar, samt att utvecklingen ser annorlunda ut till skillnad från simultan språkutveckling. Sigurd & Håkansson (2007) menar att barn som lär sig sitt modersmål i tidig ålder, utvecklas kognitivt i samma takt som den språkliga utvecklingen. Börestam & Huss (2001) skriver att förstaspråket kan ha en positiv eller negativ inverkan på andraspråket, detta kallas transfer. Den positiva transfern främjar utvecklingen för att underlätta inläringen av andraspråket. Den negativa transfern påverkar utvecklingen genom att andraspråket blir avvikande. Svensson (2009) poängterar att den negativa transfern kan uppkomma i språkets ordval, uttryck, ordböjningar, grammatiskt uttal samt accent. En annan faktor som berör transfern är hur väl andraspråket behärskas, när andraspråket började talas samt hur länge det nya språket har ägt rum.

2.6 Föräldrarnas betydelse för språkutveckling

Familjens språk har ett starkt samband med känslor, trygghet och tillhörighet. (Ladberg, 2003; Calderon, 2004). Familjens språk kan aldrig ersättas av andra språk, modersmålet kan enbart fyllas ut med andra språk. Dessa språk kan barnet behöva utveckla för att klara sig i samhället. (Ladberg, 2003). Vidare lyfter Ladberg (2003) att ett positivt förhållningssätt till tvåspråkighet är bland annat genom visat intresse för modersmålet. Om att man skriver ner ord och begrepp som barnet inte kan på svenska, så kan barnets kognitiva utveckling främjas poängterar författaren. Calderon (2004) menar att rollen som vägledare idag delas mellan föräldrar samt förskolans personal. Samarbetet med föräldrarna belyser författaren är en självklarhet, det är pedagogen som ansvarar för kontakten med föräldrarna. Alla familjer har olika bakgrund, sitt språk, sin kultur och traditioner. Som pedagog är det betydelsefullt att ha en öppen attityd till föräldrarna samt viljan att bemöta andra kulturer. Genom att pedagoger har förtroende för barnens föräldrar, skapar detta trygghet för barnen. (Calderon, 2004). Enligt Alexopoulou (2011) är det inte tillräckligt att enbart prata två olika språk hemma, utan föräldrarna måste prata med barnen regelbundet. Samtidigt lyfter Alexopoulou (2011) fram att

det är väsentligt att såväl pedagoger som föräldrar är engagerade i sina barns språkutveckling. En tillitsfull relation ska finnas mellan föräldrar och pedagoger, detta är förskolans ansvar anser Calderon (2004). Barn ser upp till sina föräldrar, det är därför väsentligt för barns självuppfattning och personlighetsutveckling att pedagoger visar acceptans för föräldrarna. Konsekvenserna kan på så sätt bli att barn börjar tvivla på sig själva och på familjen om detta inte uppfylls. (Calderon, 2004).

Förskolan ska komplettera hemmet, detta genom att skapa goda förutsättningar för barns utveckling. Förskolans arbete ska ha ett nära samarbete med hemmet. (Lpfö 98/2010; 2010, Skans; 2011). Ellneby (2008) menar att samverkan ska bygga på en kommunikation och en öppen dialog. Vidare skriver författaren att inte enbart en av parterna ska bestämma, utan det ska finnas en ömsesidighet. Samarbetet med föräldrarna är väsentligt när det gäller flerspråkiga barns utveckling av de båda språken. (Benckert, Håland, Wallin, 2008; Ladberg, 2003). Genom att föräldrar samt pedagoger skriver ner ord samt begrepp som barnet inte behärskar på svenska men även modersmålet, kan barnens språkliga förståelse stimuleras. (Ladberg, 2003)

Kärrby i Pramling Samuelsson & Sheridan tar upp att:

Familjen och barns kulturella bakgrund har stor betydelse för barns lärande och utveckling. Ingen pedagogisk verksamhet kan därmed anses ha en god pedagogisk kvalitet om den inte bedrivs i samarbete med barnens föräldrar (1999 :134).

2.7 Miljöns betydelse för språkinlärning

Ladberg (2003) menar att verksamheten behöver organiseras så att den ger barnen bästa tänkbara förutsättningar för att använda sina språk. Miljöns utformning är väsentlig för barns språkutveckling. Svensson (2009) skriver att miljöns betydelse för barns språkutveckling är i nuläget aktuellt. Vidare tar författaren upp att det finns tre olika kännetecken som beskriver miljön: fysisk, psykisk och social miljö. Svensson (2009) menar att det inte är uppenbart vilken betydelse miljön har eller vilka faktorer som spelar en övervägande roll. Hon lyfter fram att några faktorer som kan tänkas ha betydelse för inlärning är: förmågan av att dra nytta av miljön, det fysiska/psykiska/sociala tillståndet barnet visar sig i, barnets utveckling i olika avseenden samt barnets mottaglighet för inlärning. Svensson (2009) menar vidare att i förskolans verksamhet fokuseras det mycket på den fysiska miljön samt arbetsmetoden. Pramling Samulesson & Sheridan (1999) skriver att barn erövrar omvärlden genom att

interagera med omgivningen. Till följd av detta har den pedagogiska miljöns form en väsentlig betydelse för barns lärande. Den pedagogiska miljön innefattar både den fysiska utformningen samt materialet som finns tillgängligt. Calderon (2004) skriver att pedagoger saknar kunskap om barns hemmiljö. Vidare tar författaren upp att det är väsentligt att lära om och av barnen samt föräldrarna, detta genom visat intresse av barns liv utanför förskolan.

2.8 Kodväxling som fenomen

Sigurd & Håkansson (2007) definierar fenomenet kodväxling. Detta innebär att en individ skiftar mellan två språk omedvetet under ett samtal skriver Sigurd & Håkansson (2007). Park (2004) lyfter fram att kodväxling tidigare setts som något nedvärderande, då kompetens ansetts saknas i ett av språken. Sigurd & Håkansson (2007) poängterar vidare att kodväxling inte innebär att tvåspråkiga barn saknar kompetens inom sitt modersmål. Tvåspråkiga barn får fler möjligheter att uttrycka sig genom kodväxling, till skillnad från enspråkiga barn. Baker (2012) skriver att kodväxling innebär att enstaka ord från ett annat språk tas in för att individen inte kan ordet på det ena språket. Park (2004) samt Håkansson (2003) tar upp att kodväxling sker på ett grammatiskt och organiserat sätt. Detta ses som något positivt samt att kodväxling inte är något som ska bekämpas. Arnberg (1992) tar upp två anledningar till varför kodväxling kan tänkas uppstå. Kodväxling skapar möjligheter för gruppsolidaritet och utanförskap. Baker (2012) skriver att om föräldrarna kodväxlar regelbundet, finns det en möjlighet att barnen imiterar detta. Ladberg (2003) påstår att alla som kan fler språk blandar språken emellanåt. En uppfattning som pedagoger kan ha är att barnen inte kan hålla isär språken, vilket kan vara en anledning till varför de blandar ihop språken. Vidare menar Ladberg (2003) att en vanlig föreställning som finns är att man tror att barnet inte kommer lära sig något språk korrekt, eller att kodväxling sker på grund av slarv. Ellneby (2008) poängterar att kodväxling är något naturligt som har en koppling till språkinlärning. Kodväxling uppstår när barn försöker skilja ett språk från ett annat, samt att detta uppmärksammas i yngre åldrar. Kodväxling är något som faller naturligt för alla individer som behärskar mer än ett språk. Detta fenomen är något medvetet enligt Ellnebys (2008) definition. Kodväxling uppkommer när barn:

- Saknar ord i det ena språket
- Vissa ord är enklare på det ena språket
- Vill förtydliga något

2.9 Språkets inverkan på identiteten & tryggheten

Håkansson (2007) tar upp att identiteten har en koppling till den sociala omgivningen. Ett perspektiv på identitet är det socialkonstruktivistiska synsättet. Detta berör människans identitetsskapande i relation till den sociala omgivningen. Ladberg (2003) skriver att individer anpassar sitt sätt att tala efter de personer de talar med, vilket sker automatiskt och spontant. Ladberg (2003) poängterar att om en pedagog är reserverad kan detta bidra till olika konsekvenser. Är exempelvis pedagogen tystlåten i samtal där barnet talar sitt modersmål, kan detta i sin tur påverka barnet negativt. Konsekvenserna av detta kan bli att barnet uppfattar sitt språk samt sin identitet som något otillåtet. Barn som blir generade över sin identitet kan få svårigheter med relationer och med språket. Nygren-Junkin (2006) menar att modersmålet har en påverkan på identiteten. Vidare skriver Svensson (2009) att när modersmålet uppfattas som något negativt vill barnet inte lära sig eller tala språket. Ladberg (2003) lyfter fram att tryggheten finns i det som är bekant för en människa. Trygghet är en grund för att barn ska vara mottagliga för språk. Vidare tar Ladberg (2003) upp att pedagoger som arbetar med flerspråkiga barn anser att tryggheten är det mest väsentliga vid språkinläring. Skans (2011) samt Calderon (2004) hävdar att barns självkänsla och identitet kan stärkas genom att pedagoger respekterar barnens modersmål och kulturella bakgrund. På så vis kan detta bli betydelsefullt för barns motivation till lärande och utveckling.

Användningen av barns språk expanderar och utvecklas i olika sociala situationer skriver Calderon (2004). Språkutveckling och identitetsskapande går hand i hand. Språk används för att tänka och tala. Det är via språket som vi kommunicerar med andra. Språket fungerar som en bärare av både identitet och kultur samtidigt som de skapar tillhörighet till andra i vår omgivning och det samhälle vi lever i, (Calderon, 2004). Calderon (2004) poängterar att om vi har fler språk så får vi möjlighet till fler världar. Benckert, Håland & Wallin (2008) menar att om modersmålet får bevaras samt utvecklas får barnen chans att kunna prata med sina föräldrar samt släktingar. I Lpfö 98/2010 (2010) står det att förskolan ska sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än det svenska ska få möjlighet att utveckla sin kulturella identitet.

2.9.1 Pedagogers förhållningssätt till tvåspråkighet

Svensson (2009) lyfter fram att samhällets värderingar och omgivningens reaktioner har en påverkan på barnet. Förskolans verksamhet ska välkomna och acceptera alla barn. Ladberg (2003) skriver att om två eller flerspråkighet uppmuntras och ses som något värdefullt, faller det på så vis naturligt för barnen att tala sina språk. Skans (2011) markerar att förskolans pedagogiska arbete går ut på att tillgodose alla barns behov, därmed även bemöta deras bakgrund samt de olika modersmålen. Vidare skriver Ladberg (2003) att pedagoger är viktiga förebilder för barn, vilket även stöds av förskolans läroplan. Ladberg (2003) menar att barn lär sig genom att observera exempelvis hur vuxna gör, och därmed imiterar detta. Till följd av detta kan barn tillägna sig erfarenheter och värderingar genom att se hur omgivningen agerar. Om exempelvis barnets modersmål inte talas i verksamheten så uppfattar barnet att språket inte får talas. Skans (2011) skriver om fyra pedagogers syn gällande tvåspråkiga barns språkutveckling. Enligt dessa pedagogers syn framkom det att kommunikationen är det väsentliga, inte vilket språk som talas. Lpfö 98/2010 (2010) tar upp att förskolan ska sträva mot att barn får möjlighet att utveckla det svenska språket samt modersmålet. Utbildningsdepartementet (2011) uppmärksammar hur väsentligt det är att pedagoger jobbar med att utveckla barns språk i förskolan. Vidare lyfts det fram att förskolan blir en väsentlig mötesplats för barn, där barn får goda förutsättningar för framtida skolgång. Calderon (2004) skriver att det som är "främmande" ska respekteras, att man ska vara nyfiken på det som är nytt. Det är grunden till det livslånga lärandet samt minnen för livet, precis som förskolans verksamhet står för uttrycker Calderon (2004). Benckert, Håland & Wallin (2008) framhäver att genom visat intresse samt nyfikenhet från pedagogen, så skapas en god inställning till flerspråkighet.

3. Metod

I följande avsnitt kommer intervjumetoden, forskningsmetoden, undersökning och urval, etiska överväganden, datainsamlingsmetod samt tillvägagångssätt beskrivas.

3.1 Intervjumetod

Vi har valt att bearbeta insamlingsmaterialet med utgångspunkt i en kvalitativ studie. Patel & Davidson (2003) menar att kvalitativa studier kan bestå av olika perspektiv kring ett specifikt fenomen. Patel & Davidson (2003) skriver vidare att syftet med en kvalitativ studie är att belysa och definiera uppfattningar gällande den intervjuades livsvärld eller synen på ett specifikt fenomen. På så vis kan forskare aldrig utforma svarsalternativ för informatorerna eller bestämma det "rätta" svaret på en fråga. Frågorna som ställs till intervjupersonen ger möjlighet till egna tankar. Vidare framhäver Patel & Davidson (2003) att syftet med kvalitativa undersökningar är att upplysa en annan och en djupare insikt än vad vi kan få av kvantitativa metoder. Denscombe (2009) poängterar att en sorts intervjuform som kan tillämpas är semistrukturerade intervjuer. Syftet med semistrukturerade intervjuer är att kunna få möjligheten att ställa följdfrågor. Vidare menar Denscombe (2009) att intervjuer är en bra metod form för att få information, då intervjun sker direkt med individen.

3.2 Forskningsmetod

Holmqvist (red) (2006) skriver att lärande innefattar vårt unika sätt att se på vår omvärld, det baseras på varje enskild individs tidigare erfarenheter. Detta i sig är en "icke dualistisk" syn menar Marton & Booth (2000). Marton & Booth (2000) lyfter fram att ingen kunskap finns "där ute" eller "där inne" utan att lärandet existerar däremellan. Kvalitativt tänkande och erfarenhet är skillnader av hur vi får kunskap om olika fenomen, hur vi tänker och uppfattar dessa fenomen. Detta är något som uppmärksammas av Holmqvist (red.) (2006), där författaren lyfter fram olika aspekter av ett fenomen. Holmqvist (red.) (2006) skriver att olikheter gällande individers uppfattningar att förstå samma fenomen är det som är i fokus vad gäller fenomenografi. Marton & Booth (2000) skriver att fenomenografin har sin utgångspunkt i att beskriva fenomen i världen, utifrån individers uppfattning. Fenomenografin beskriver variationer i en pedagogisk omgivning.

Persson (2006) skriver om fenomenografin med utgångspunkt i forskarens Ference Marton begreppsförklaring. Forskningsmetoden har skapats för att ge svar på frågor som berör inlärning och tänkande. Persson (2006) skriver att fenomenografer strävar efter att få beskriva

variationer i en upplevelse. Marton (1981) skriver om begreppet fenomenografi. Fenomenografi är en forskningsmetod som beskriver exempelvis förståelsen av upplevelser, analys och beskrivning enligt Marton (1981). Vidare skriver Marton (1981) att målet med denna forskningsmetod är att belysa människors olika aspekter att tänka om verkligheten, det vill säga den livsvärld vi lever i. Det finns två olika perspektiv på fenomenografi. Första samt andra ordningens perspektiv. Första ordningens perspektiv berör de ting som vi kan observera utifrån, det vill säga fakta poängterar Marton (1981). Vi har valt att utgå från andra ordningens perspektiv.

Det andra är andra ordningens perspektiv – det handlar om hur någon upplever något – hur något ter sig för någon. Det är inte frågan om huruvida något är sant eller falskt, utan frågan om vad man studerar . (Larsson 1986:12)

Vi kommer att belysa sex pedagogers uppfattningar kring språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan/förskoleklass. Marton (1981) menar att det är intressant att se hur människor upplever, tolkar och förstår olika perspektiv utifrån vår omvärld. Marton (1981) talar om hur väsentligt detta är i förhållande till den pedagogiska förmåga och behovet av att kunskapsområdet utvecklas.

3.3 Undersökningsgrupp och urval

Vi har valt att intervjua sex olika pedagoger, i två olika kommuner i södra Sverige. Tre av pedagogerna är utbildade förskollärare och resterande är utbildade barnskötare. Flertalet pedagoger är verksamma i mångkulturella förskolor. Fem av pedagogerna är verksamma i förskolans verksamhet, och en i en förskoleklass. Fem av pedagogerna är enspråkiga, den sjätte är tvåspråkig. Vi har valt att ha fingerade namn på våra respondenter för att skydda deras integritet.

Presentation av intervjupersonerna

- Emma är en kvinna på 56 år. Emma är utbildad barnskötare, som arbetar på en förskola. Emma har arbetat i verksamheten i 24 år.
- Amanda är en kvinna på 38 år. Amanda är utbildad förskollärare, som arbetar på en förskola. Amanda har arbetat i verksamheten i 11 år.
- Mikaela är en kvinna på 42 år. Mikaela är utbildad förskollärare, som arbetar på en förskola. Mikaela har arbetat i verksamheten i 4 år.
- Vera är en kvinna på 47 år. Vera är utbildad förskollärare, som arbetar i en förskoleklass sedan två år tillbaka. Tidigare har Vera arbetat i förskolans verksamhet.
- Sara är en kvinna på 37 år. Sara är utbildad barnskötare, som arbetar på en förskola. Sara har arbetat i verksamheten i 12 år.
- Lovisa är en kvinna på 57 år. Lovisa är utbildad barnskötare, som arbetar på en förskola. Lovisa har arbetat inom verksamheten i över 30 år.

3.4 Etiska överväganden

Vid forskning finns det olika etiska överväganden som är väsentliga att ta hänsyn till. Vi har valt att följa de fyra grundläggande individskyddskraven som kan preciseras i fyra huvudkrav vid forskning. Dessa är enligt Vetenskapsrådet (2002):

- **Informationskravet** innebär att undersökningsdeltagarna ska få information om vad som är syftet med studien och vilka krav som ställs på de deltagande. Vidare är det väsentligt att informera vad gäller deltagandet i studien. Detta innebär på så vis att de medverkande kan avbryta sitt deltagande, och att detta sker frivilligt. Informanterna blev tidigt informerade av studien via ett utskick, (se bilaga 1).
- **Samtyckeskravet** innebär att forskaren ska ha de deltagandes godkännande vad gäller deras medverkan. Informanterna blev tillfrågade om deras godkännande till medverkan av studien.

- **Konfidentialitetskravet** innebär att de medverkande har självbestämmande vad gäller tidsmässigt och på vilka förutsättningar de ska delta. Därmed har de rätt till att avbryta sitt deltagande, utan att detta medför negativa konsekvenser.

Informanterna informerades om hur materialet skulle hanteras, (se bilaga 1).

- **Nyttjandekravet** innebär att om deltagande önskar att avbryta sin medverkan sker detta utan påverkan och påtryckningar från forskaren.

Informanterna informerades verbalt att de fick möjlighet att avbryta/avsluta intervjun utifrån sina villkor.

3.5 Genomförande

Intervjufrågorna bestod av tio huvudfrågor (se bilaga 2). Våra etiska överväganden finns samlade i bilaga 1. Genom svaren vi fick av pedagogerna tillkom det öppna följdfrågor. Samtliga frågeställningar har sin utgångspunkt till relevant forskning om tvåspråkighet. Inspirationen är tagen från litteratur som berör fenomenet tvåspråkighet.

Sammanlagt genomfördes sex semistrukturerade intervjuer. Fem av de sex intervjuerna genomfördes i förskolans verksamhet, och den resterande genomfördes i en förskoleklass. Denscombe (2009) uppmärksammar att det är väsentligt att vara medveten om vissa angelägenheter kring datainsamling, som exempelvis att värdera respondenternas rättigheter och värdighet. Genom att exempelvis behandla insamlingsmaterialet anonymt så tas det fasta på att sekretessbelägga namn på respondenterna, förskolan/skolans samt kommunerna. Detta är något som har respekterats. Genom att intervjupersonerna kontaktades via telefon, fick de information om studien och dess syfte. Därefter frågades samtliga pedagoger om de vill ställa upp på en kvalitativ studie. Intervjuerna fördelades med hänsyn till kommunerna, där intervjuerna ägde rum på pedagogernas arbetsplats. Datum och tid bestämdes under samtalet med pedagogerna. Intervjuerna blev avlyssnade kontinuerligt. Alla intervjuerna genomfördes på två dagar, och transkriberades efterhand. Intervjuerna genomfördes på varsitt håll, och därmed lyssnades ljudinspelningar igenom individuellt. Intervjuerna spelades in via mobiltelefon. Denscombe (2009) skriver att ljudupptagningar har en sammanställning av fakta av det som uppkommer under intervjun. Vidare lyfter Denscombe (2009) fram att det är enkelt för andra forskare att granska ljudupptagningar.

4. Resultat och Analys

Syftet med studien var att uppmärksamma hur sex olika pedagoger uppfattar språkutveckling hos tvåspråkiga barn i förskolan/förskoleklass. Resultatet kommer att redovisas med hänsyn till frågeställningarna, utifrån kategorier:

- Modersmålets betydelse för språkutvecklingen i svenska
- Fördelar samt nackdelar med tvåspråkighet
- Konsekvenserna av att fokusera på ett av språken
- Språkanvändning i verksamheten
- Betydelsen av samarbetet mellan verksamheten och föräldrarna
- Hem- samt förskolemiljöns betydelse för tvåspråkiga barns modersmålsutveckling
- Kodväxling hos tvåspråkiga barn
- Kodväxling i verksamheten
- Regler om språk i verksamheten
- Modersmålets betydelse för identitetsutvecklingen

Resultatet kommer först analyseras med hänsyn till intervju svaren. Därefter kommer varje kategori sammanställas genom att likheter och olikheter lyfts fram utifrån svaren. Lärandeteorin, fenomenografien, utifrån variationsteorin kommer att genomsyra resultatet/analysen. Variationer samt likheter kommer urskiljas i relation till pedagogernas uppfattningar. Syftet med studien är inte att finna något "rätt" svar, utan det centrala i analysen är att redovisa pedagogernas individuella uppfattningar.

4.1 Modersmålets betydelse för språkutvecklingen i svenska

Samtliga pedagoger svarade att modersmålets betydelse är väsentligt för tvåspråkiga barns svenska språkutveckling.

Det har en stor betydelse, därför att det är hemspråket, det språket man pratar hemma. Det är liksom det första steget mot nummer två sen, med svenskan, utvecklingen av svenska språket. Modersmålet är jätteviktigt (Emma)

Vidare sa två av pedagogerna att det är föräldrarnas ansvar att lära barnen modersmålet. Samma pedagoger belyste att det är föräldrarna som talar sitt modersmål och därmed ska de stötta barnen. På så sätt blir det lättare för barnen att lära sig det svenska språket. Något som avvek från intervjuvaren var att modersmålet har en betydelse för identiteten.

4.2 Fördelar samt nackdelar med tvåspråkighet

Samtliga pedagoger var överens om att det finns många fördelar med tvåspråkighet, detta var en gemensam syn. Variationer i dessa olika uppfattningar, vad gäller fördelar med tvåspråkighet är:

- Vi lever i ett mångkulturellt samhälle
- Modersmålets inverkan på identiteten
- Att man kan lära sig fler språk om modersmålet ligger i grund

Tre av pedagogerna framförde att svenska ska talas i förskolans verksamhet, och modersmålet i hemmet. Ett uttalande visade på att barnen ibland "bromsas" när de talar sitt modersmål på förskolan, eftersom det är svenskan som ska talas. En pedagog formulerade att svenskan ska användas i alla sammanhang i förskolans verksamhet.

Tre nackdelar var följande:

- Barn kan få brytning om föräldrarna själva bryter på svenska
- Barnen kan bli halvspråkiga utan en god grund i modersmålet
- Barn kan tappa sin kultur samt traditioner

4.3 Konsekvenserna av att fokusera på ett av språken

Något som uppmärksammades med hänsyn till intervjuvaren var att majoriteten av pedagogerna uttryckte att det språk som talas minst kan upphöra. En uppfattning var att ett språk inte kan mistas såvida det inte är en språkförseening. Vidare framkom det att det svenska språket kan "försvinna" vid exempelvis sommaruppehåll, eftersom modersmålet då är i fokus. Fem av pedagogerna lyfte fram vilken betydelse föräldrarna har, där pedagogerna menade att det är deras ansvar att lära barnen modersmålet. Detta är något som ska ske i hemmiljön, eftersom barnen får svenskan på förskolan. Modersmålsundervisning ansågs av en pedagog ha en betydelse för tvåspråkiga barns språkutveckling.

Jag tycker det blir svårt, eftersom modersspråket inte används mycket men [...] svenskan kommer de lära sig (Mikaela)

Följande intervjusvar visade på att svenskan är en stor del av barnens vardag, barn har därför lättare för att utveckla det svenska språket.

4.4 Språkanvändning i verksamheten

I samtliga intervjusvar synliggörs mönstret av att det är det svenska språket som ska pratas i verksamheten, bortsett från en pedagog som anser att modersmålet ska ligga i fokus. Två av pedagogerna hade önskat att modersmålsstöd hade varit tillgängligt.

I vår verksamhet så är det ju svenskan. Det hade varit bra att kunna ha en samling här på förskolan i modersmålet (Amanda)

Vidare markerade två andra pedagoger att modersmålet ska barnen få hemma av sina föräldrar, för tonvikten läggs på det svenska språket i förskolans verksamhet. En skillnad som synliggjordes var att en pedagog tydligt uppmärksammade det svenska språkets inverkan på framtida skolgång. Samma pedagog poängterade även att svenskan är ett krav för att kunna vara en del av verksamheten i förskolan, i nuläget.

4.5 Betydelsen av samarbetet mellan verksamheten & föräldrarna

I ett av intervjusvaren uppmärksammades det att samarbetet med föräldrarna är betydelsefullt, detta är även något som läroplanen stödjer. Majoriteten av svaren visade att samarbetet med föräldrarna generellt skedde i en ytterst liten utsträckning. När det gäller samarbetet mellan hemmet och verksamheten, uttrycktes detta via kommunikation.

Alltså de barn som är tvåspråkiga [...] just för att främja dem framåt [...] pratar vi med föräldrarna hur är det på hemspråket. För det hänger ihop (Lovisa)

Pedagogerna hade tips på hur samarbetet mellan verksamheten samt föräldrarna hade kunnat utvecklas. Hur samarbetet mellan förskola hemmet såg ut i verksamheterna där pedagogerna var verksamma, var exempelvis att pedagogerna rekommenderade böcker. Ett annat förslag på hur samarbetet gick till var att pedagogerna tog hjälp av föräldrarna. Detta genom att skriva ner vardagliga ord, som barnen nämner på förskolan.

4.6 Hem- samt förskolemiljöns betydelse för tvåspråkiga barns modersmålsutveckling

I ett av intervjusvar framkom det att barn anpassar sig efter var de befinner sig. Exempelvis om barnen befinner sig hemma pratas modersmålet, och på så sätt kan barn vara ”sig själva” uttryckte en pedagog. Pedagogen anser att språket påverkar miljön, det vill säga att språket anpassas med hänsyn till den miljö barnet befinner sig i.

Ja det har ju betydelse men man tänker nog inte på det så mycket [...] alltså miljön är som den är ändå (Amanda)

Vidare framförde pedagogerna att i förskolans verksamhet anpassar sig barnen efter det språk som talas, vilket ska vara svenskan. En annan pedagog rekommenderar att föräldrarna ska läsa böcker för barnen, detta ska i sin tur stimulera barnens modersmålsutveckling. Två av pedagogerna belyser att i deras verksamhet benämns föremål i naturliga sammanhang för att stödja modersmålsutvecklingen hos tvåspråkiga barn. Pedagogerna var eniga om att miljöerna ser olika ut, men att barnen kommer barnen i kontakt med samma föremål i båda miljöerna.

Något som blev uppenbart med utgångspunkt i intervjusvaren var att pedagogerna hade svårt att uttala sig om miljöns betydelse vad gällde tvåspråkiga barns modersmålsutveckling.

Detta gav i sin tur olika uppfattningar:

- Barn anpassar sig efter miljön
- Svenska språkets status i förskolan
- Olikheter mellan hemmets/förskolans miljö

4.7 Kodväxling hos tvåspråkiga barn

Gemensamma drag som beaktades med hänsyn till tre intervjusvar var att kodväxling hos tvåspråkiga barn är en omedveten handling. Kodväxling är något som sker i yngre ålder sa pedagogerna. Ytterligare en gemensam syn är att tvåspråkiga barn kodväxlar för att de inte hittar ”rätt” ord på det ena språket. Till följd av detta används det språk som ligger närmast i hjärnan vilket sker automatiskt.

Det har nog lite med hjärnans språkutveckling [...] ibland när man hittar rätt ord så tar hjärnan helt automatiskt fram det här, som finns ändå inrotat (Emma)

Vidare menar en annan pedagog att kodväxling är en pågående process för att lära sig det svenska språket. Konsekvenserna av processen blir att barnet kodväxlar från det svenska språket till modersmålet. En annan uppfattning är att kodväxling har med känslor att göra. Osäkerhet på modersmålet skulle kunna vara en anledning till varför kodväxling uppstår hos barn, menade en pedagog. Det framkom också att kodväxling kan vara en vana, där barn inte enbart pratar ett språk hemma utan blandar språken poängterade en pedagog.

Kodväxling kan preciseras olika, beroende på vem som uttalar sig om fenomenet. Olika definitioner på vad kodväxling är:

- Omedveten handling som sker i yngre ålder
- Att man inte finner inte ”rätt” ord, därför väljs det ord som ligger närmast i hjärnan vilket sker automatiskt
- En process för språkinlärning av svenskan
- Kodväxling kopplas till känslor
- Har med osäkerhet på modersmålet att göra
- En vana som barn har med sig hemifrån

4.8 Kodväxling i verksamheten

Två av pedagogerna uttryckte att det är väsentligt för barnen att prata svenska vid lek med andra barn, eftersom barn lär sig svenska i interaktion med andra barn. Konsekvenserna som kan uppstå, om barnen inte talar svenska är exempelvis utanförskap. Kodväxling ska inte enbart hindras, utan en förklaring måste finnas poängterade en pedagog. Pedagogen tydliggjorde att denna förklaring kan vara att omgivningen i förskolan inte förstår språket som talas. Vidare yttrar en annan pedagog att barn kan få svårigheter att hantera verksamheten om dem kodväxlar. Det framgick att kodväxling är mer acceptabelt om barnet saknar det svenska språket helt, vilket belystes av två pedagoger. Detta kan på så vis upplevas som en trygghet hos de barn, som enbart behärskar modersmålet uttryckte en annan pedagog.

Vi har haft barn som har gjort det och då har vi tänkt åh vad är det nu dem menar, för vi har inte förstätt det här ordet. Så har vi pratat med föräldrarna om vad det betyder (Lovisa)

I en av verksamheterna var föräldrarna till stor hjälp när barn kodväxlade. Vidare framkom det att om föräldrarna kodväxlar, så finns möjlighet att barnen kan ta efter.

4.9 Regler om språk i verksamheten

I förskolans verksamhet är det svenska som ska talas, detta var samtliga pedagoger eniga om. Två av pedagogerna uttryckte att svenskan är en god grund för vidare skolgång.

Det är ju svenskan vi pratar här och det blir naturligt. Jag tror det är mer i så fall när man kommer upp i skolåldern (Sara)

En pedagog uttryckte att om ett barn talar sitt modersmål, tillåts detta. Pedagogen sa även att modersmålet har en inverkan på barns trygghet. Detta är något som inte ska fråntas barnen. Samma pedagog menar vidare på att det är svenskan som ska stimuleras för barnens skull. En annan pedagog menar att konflikter kan uppstå för att två eller flera barn talar ett språk som inte omgivningen förstår, detta gäller såväl barn som pedagoger. Vidare uttalade en av pedagogerna betydelsen av att lära av varandra, samt att nyfikenhet ska ligga som grund. Detta i sin tur skapar möjligheter för barn att berätta om sina högtider samt traditioner. Det enda språket som var tillåtet att använda, utöver svenskan, var engelskan.

Vi kunde urskilja många variationer gällande pedagogernas uppfattningar:

- Svenska ska genomsyra verksamheten
- Svenska ligger i grund för framtida skolgång
- Modersmålet har en inverkan på modersmålets trygghet
- Nyfikenhet ska ligga i grund
- Konflikter kan uppstå när omgivningen inte förstår
- Regler finns inte, utan att barn samt pedagoger ska lära av varandra
- Nyfikenhet är ett förhållningsätt till tvåspråkighet

4.9.1 Modersmålets betydelse för identitetsutvecklingen

Gemensamt för alla intervjuvaren var att modersmålet har en inverkan på identiteten. Hälften av pedagogerna menade på att alla människor har samma värde, oavsett ursprung. Detta är något som ska präglade verksamheten. Pedagogerna uttryckte att barn ska vara stolta över sitt ursprung. Vidare uppmärksammade två andra pedagoger att föräldrarnas betydelse är väsentligt vad gäller tvåspråkiga barns identitetsutveckling. Det framkom även att risken finns att barn blir ”halva” om de inte har en god grund i modersmålet.

[...] och sen att det är ju den jag är, man ska ju aldrig glömma det. Man ska lära sig svenska, man bor i Sverige för att klara sig här[...] men man ska ju aldrig glömma vem man är (Amanda)

En annan uppfattning var att modersmålet är väsentligt när tvåspråkiga barn reser till sitt hemland, för att dem ska kunna kommunicera med sin familj och släktingar.

5. Diskussion

Nedan diskuteras resultatet samt intervjumetoden, vilket vi har valt att dela upp i två delar, resultatdiskussion samt metoddiskussion/metodkritik. I första delen kommer resultatet att diskuteras i förhållande till tidigare forskning om tvåspråkighet, litteratur samt styrdokument. I den andra delen kommer vi att diskutera val av metod, samt föra en metodkritik. Syftet kommer att besvaras under resultatdiskussionen, där frågeställningen har kategoriserats i olika kategorier, i förhållande till intervjusvaren.

5.1 Resultatdiskussion

5.1.1 Modersmålet är väsentligt för tvåspråkiga barns svenska språkutveckling

Intervjusvaren visade på att modersmålet har en väsentlig betydelse när tvåspråkiga barn ska lära sig svenska. Utvecklingen av modersmålet har en positiv inverkan på det nya språket. (Ladberg, 2003; Nygren-Junkin, 2006). Lindberg (2002) lyfter fram att modersmålet har en positiv och viktig betydelse för tvåspråkiga barns andraspråksutveckling. Detta är något som vi anser är väsentligt att reflektera över i vår blivande yrkesroll. Enligt vårt tycke ska vi som blivande förskollärare låta modersmålet få en plats i verksamheten. Forskning visar att modersmålet är väsentligt för tvåspråkiga barns fortsatta språkutveckling, detta ska också ligga som grund tycker vi. Läroplanen för förskolan 98/2010 (2010) tar upp att barn med utländsk bakgrund har lättare att lära sig svenska och utveckla vidare kunskaper inom andra områden, om modersmålet ligger i grund. Med hänsyn till vårt resultat, kunde vi tolka att det är föräldrarnas ansvar att lära barnen modersmålet. Genom att föräldrarna lär barnen modersmålet så gynnar detta i sin tur den svenska språkutvecklingen enligt pedagogernas uttalanden. Vi uppfattade att modersmålet har en ”lägre” status i förskolan, genom att ansvaret mestadels läggs på föräldrarna. Enligt oss är det viktigt att pedagoger har ett öppet förhållningssätt till andra språk utöver svenskan, även om kunskaper inom ett specifikt modersmål saknas. Genom att ha en nära relation med föräldrarna, anser vi att det skapas goda förutsättningar för barns vidare språkutveckling. Det är betydelsefullt att vi som blivande pedagoger låter föräldrarna ha en viktig roll i förskolans verksamhet. Detta exempelvis genom att föräldrar samt pedagoger lär av varandra. I Läroplanen för förskolan 98/2010 (2010) uppmärksammas det att Skollagen skriver att förskolan ska vara delaktig i barns språkutveckling, såväl som i svenska som i modersmålet.

5.1.2 Det finns både för- och nackdelar med tvåspråkighet

Vi fann många fördelar med tvåspråkighet med hänsyn till pedagogernas uppfattningar. En fördel med tvåspråkighet är exempelvis att vi lever i ett mångkulturellt samhälle där vi ständigt möter individer från olika kulturer. Vi anser att det är en viktig uppfattning att reflektera över. Detta i sin tur kan bidra till att vi som blivande pedagoger måste vara särskilt medvetna om att det mångkulturella samhället speglar förskolans verksamhet. Samhällets synsätt samt omgivningens förhållningsätt påverkar barn, vilket även Svensson (2009) skriver. Enligt vårt tycke är det viktigt att bemöta tvåspråkiga barn med ett öppet förhållningssätt. En av pedagogerna uttryckte att modersmålet har en positiv inverkan på identiteten. Vi anser att detta har en betydelse eftersom att modersmålet har en koppling till jaget, precis som Nygren-Junkin (2006) lyfter fram. Calderon (2004) skriver att språkutveckling och identitetsskapande har en sammanhållning, där språket har en koppling till både identitet och kultur. Genom språket skapar vi en gemenskap med andra och med samhället vi lever i. Detta anser vi visar på hur väsentligt det är att barns modersmål uppmärksammas. Ladberg (2003) framhäver vikten av att vara en reserverad pedagog, detta kan i sin tur bidra till negativa konsekvenser. Om en pedagog är reserverad mot ett barn som talar sitt modersmål kan detta påverka barnet negativt. I enlighet med Ladberg (2003) anser vi att det därför är relevant att vi i vår blivande yrkesroll har en kännedom om detta, och att vi bemöter barnen med respekt, oavsett bakgrund. Som pedagog är det väsentligt att inte vara tillbakadragen då barnen talar sitt modersmål. Här kan vi koppla tillbaka till en pedagogs uppfattning, där pedagogen uttryckte att barnen ibland "bromsas" när de talar sitt modersmål. Exempel anser vi att man istället kan fråga barnen vad de säger, och därmed lära av barnen. Calderon (2004) tar upp att en god grund i modersmålet ger större möjligheter och förutsättningar för att utveckla ytterligare ett språk. Enligt vårt tycke är det väsentligt att vara öppen när tvåspråkiga barn talar sitt modersmål. Nackdelar som vi kunde uppfatta i relation till intervjusvaren berörde olika uppfattningar kring tvåspråkighet. En nackdel var att barn kan få en brytning om föräldrarna bryter på svenska. Vi har inte funnit någon vetenskaplig forskning som skulle stödja denna uppfattning. Svensson (2009) skriver att den negativa transfern har en inverkan på andraspråket, genom att transfern uppkommer i exempelvis grammatisk uttal. Benckert m.fl. (2008) belyser att barn redan i två- treårsåldern kan lära sig att uttala ord rätt, samt ha en korrekt grammatik. Resultatet med hänsyn till tre pedagogers uppfattningar visar att svenskan är det språk som ska talas i verksamheten.

Vi anser att språkutvecklingen hos tvåspråkiga barn ska ske parallellt, att både förstaspråket och andraspråket ska talas i olika sammanhang och miljöer. Det är mycket möjligt att språk påverkar varandra, därför är det väsentligt att båda språken får en central roll i alla sammanhang.

5.1.3 Modersmålet kan inte mistas om föräldrarna pratar det hemma

Flertalet av pedagogerna uttryckte hur viktigt det är att föräldrarna talar modersmålet i hemmiljön, till följd av detta mister barnen inte sitt modersmål. Det svenska språket kommer barnen i kontakt med i naturliga sammanhang under sin dagliga vistelse på förskolan konstaterade pedagogerna. Som vi tidigare uppmärksammat anser vi att det är väsentligt att barn talar båda språken parallellt. Enligt oss är detta viktigt för då kommer inget språk ”vid sidan om”, och till följd av det finns det en mindre chans att något språk förloras. Detta finner vi stöd hos såväl Calderon (2004) som Ladberg (2003). Norrby & Håkansson (2007) skriver att svenska är huvudspråket i Sverige, samtidigt ska alla människor få möjlighet att använda sitt modersmål. Vi upplever att det kan finnas svårigheter att ta in andra språk än svenska, om kunskapen vad gäller andra språk är relativt liten. Det är därför relevant att man som pedagog nyttjar den kompetensen som föräldrarna samt barnen har när det gäller modersmålet. Alexopoulou (2011) skriver att det inte endast räcker att prata två olika språk hemma, utan föräldrarna konstant måste förse barnen med språk. Vidare lyfter forskaren upp att det då blir betydelsefullt att såväl pedagoger som föräldrar är delaktiga i tvåspråkiga barns språkutveckling. En uppfattning gällande tvåspråkiga barns språkutveckling var att en av pedagogerna uttryckte att modersmålsundervisningen har en betydelse för tvåspråkiga barns språkutveckling. Vår tanke gällande detta är att barn ska få stöd i sin språkutveckling av en pedagog som kan utmana och vidareutveckla befintliga kunskaper i modersmålet. Vi ser en svårighet med detta, eftersom resurserna inte alltid finns tillgängliga, vilket även resultatet visade på.

5.1.4 Svenskan ska genomsyra förskolans verksamhet

Svenskan ska vara det språk som ska talas i förskolans verksamhet framkom det med hänsyn till pedagogernas uppfattningar, eftersom detta kan gynna barns framtida skolgång. Utbildningsdepartementet (2011) skriver att förskolan är en väsentlig plats för förskolebarn, i synnerhet vad gäller barns språkutveckling. Vi betraktar att svenskan är väsentlig både i nuläget men även för framtida skolgång. I rollen som blivande förskollärare anser vi att det är angeläget att lyfta fram modersmålets betydelse och ha en kännedom kring detta. Därmed kan

detta ha en positiv inverkan på utvecklingen i andra språk, som vi tidigare exemplifierat utifrån bland annat Ladberg (2003) och Calderon (2004). I ett av intervjuvarna poängterades det att modersmålet är det språk som ska komma i första hand, eftersom modersmålet är en trygghet för tvåspråkiga barn. Ladberg (2003) skriver att barn har lättare att tillämpa nya kunskaper om de känner sig trygga. Skans (2011) belyser att pedagoger ska stärka barns självkänsla. Genom att exempelvis respektera barns modersmål, då detta har en stark inverkan på barns trygghet. Det framkom att barn ska tala svenska i förskolan, enligt resultatet. Varför svenska ska talas är bland annat för att pedagoger samt barn inte förstår språket som talas. Utanförskap kan uppstå om man inte behärskar det svenska språket. Detta är något vi tidigare inte reflekterat över, men är betydelsefullt att förstå. Skans (2011) skriver att kommunikation är viktigare än språket som talas. Det väsentliga är inte vilket språk barnet talar utan att barnen kommunicerar enligt oss. Ett förhållningssätt som vi kunde tolka med hänsyn till resultatet var att nyfikenhet ska vara en utgångspunkt för pedagogiskt arbete i förskolan. Benckert m.fl. (2008) menar att genom visat intresse och nyfikenhet från pedagogen, så skapas en god inställning till flerspråkighet. Det är förskolans plikt att uppmärksamma alla människors lika värde, detta är en del av förskolans värdegrund som stöds av Lpfö 98/2010 (2010).

5.1.5 Samarbetet är viktigt, men framkom inte i stor utsträckning

Med avseende till ett intervjuvar framkom det att samarbetet mellan föräldrar och pedagoger är viktigt, pedagogen hänvisade till förskolans läroplan som också stödjer detta. Lpfö 98 rev. 2010 (2010) lyfter fram att förskolans arbete med barnen ska ske i samarbete med hemmet. Detta kan i sin tur bidra till att goda förutsättningar skapas för mångsidig utveckling hos barn. Med utgångspunkt i vårt resultat var det "praktiska" samarbetet synnerligen litet, vad gällde tvåspråkiga barns modersmål samt den svenska språkutvecklingen. I enlighet med tidigare resonemang anser vi att samarbetet är viktigt för att barn ska kunna utvecklas mångsidigt. Samarbetet, i de flesta fall, mellan hemmet/förskolan var via kommunikation. Två exempel om hur samarbetet såg ut i två verksamheter var att pedagoger rekommenderade böcker på modersmålet, samt att de skrev ner ord på modersmålet tillsammans med föräldrarna. Detta exempel skriver även Ladberg (2003) om. Calderon (2004) menar att såväl föräldrar som pedagoger ska fungera som förebilder, samarbetet bör ses som en självklarhet. Calderon (2004) markerar tydligt att det är pedagogens ansvar att hålla kontakten med föräldrarna. Detta håller vi med om, eftersom det tillhör den professionella yrkesrollen. Vi som blivande pedagoger ska fungera som förebilder för barnen, därför är det viktigt att vara medveten om

sitt förhållningssätt. Ellneby (2008) menar att samverkan ska bygga på en kommunikation och en öppen dialog. Författaren tar också upp att inte enbart en av parterna ska bestämma, utan det ska finnas en ömsesidighet. Ömsesidighet är ett gott förhållningssätt där pedagoger och föräldrar respekterar varandra, därför är samarbetet väsentligt för barnets bästa.

5.1.6 Barn anpassar sig efter miljön de befinner sig i

Ladberg (2003) skriver att atmosfären i verksamheten har en inverkan på barns språkutveckling, samt hur pedagogen bemöter barnet. Detta är också något som en pedagog uttryckte vid intervjun. I enlighet med detta anser vi också att det är relevant att vara medveten om hur miljön ser ut, för den kan ha en inverkan på barns språkutveckling som Ladberg (2003) skrev. I två intervjusvar framkom det att barns språkutveckling stimuleras genom att föremål benämns i naturliga sammanhang. Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) skriver att förskolans miljö ska omfatta såväl den fysiska utformningen som materialet. Enligt vårt tycke är det viktigt att pedagoger tar tillvara på miljön samt materialet genom att exempelvis benämna föremål. Svensson (2009) menar att miljöns betydelse diskuteras mycket i nuläget, trots att det inte är uppenbart hur mycket miljön påverkar barns språkutveckling. Vidare skriver Svensson (2009) att i förskolans miljö har exempelvis den fysiska miljön och arbetssättet en väsentlig faktor, vad gäller barns språkutveckling. Vi kunde inte uppmärksamma några konkreta exempel på hur/om hemmiljön påverkar barns modersmålsutveckling. Calderon (2004) tar upp att pedagogerna saknar kunskap om barns hemmiljö. Detta är något som vi håller med om, eftersom vi fick inte några konkreta svar på frågan.

5.1.7 Kodväxling ses inte som ett önskvärt fenomen

Med utgångspunkt i resultatet framgick det att kodväxling hos tvåspråkiga barn är en omedveten handling som oftast sker i yngre åldrar. Ellneby (2008) skriver att kodväxling är en handling som tillkommer i yngre åldrar, men att det är något som sker medvetet. I relation till pedagogernas uppfattningar sker kodväxling för att barn inte hittar ”rätt” ord på det ena språket, och tar det ord som ligger närmast i hjärnan. Ellneby (2008) samt Baker (2012) menar att kodväxling sker då ord saknas i det ena språket, därmed tas det in ord från andra språk. Enligt oss bör kodväxling ses med positiv inställning, då kodväxling bidrar till att barn får möjlighet att använda alla sina språk. Sigurd & Håkansson (2007) tar upp att barn visar kompetens i fler språk genom kodväxling. Med hänsyn till resultatet är kodväxling ett pågående process för att lära sig svenska. Pedagogers uppfattningar klargjorde att kodväxling

sker på grund av barns osäkerhet samt slarv. Enligt vårt tycke visar barn på kompetens genom kodväxling, detta stöds även av Park (2004). Vidare poängterades det att barns kodväxling kan vara en vana som de får hemifrån. Baker (2012) tar upp att barns kodväxling kan uppstå om föräldrarna själva kodväxlar.

Resultatet visar att kodväxling är tillåtet, men det ansågs inte vara önskvärt, detta enligt pedagogernas uppfattningar. Ladberg (2003) poängterade att pedagoger kan ha ett synsätt där de tror att kodväxling uppstår på grund av slarv. Pedagogens förhållningssätt är relevant, då det är vi som kan tillåta eller förhindra kodväxlingen. En pedagog uttryckte att det är betydelsefullt att barn får en förklaring till varför kodväxling inte ska förekomma, vilket kan vara att omgivningen inte förstår språken som barnen talar. Det är angeläget att pedagoger ger en förklaring till sitt agerande, genom detta kan barn få en större möjlighet att skapa en förståelse anser vi. Arnberg (1992) skriver att anledningar till varför barn kodväxlar kan vara för att uttrycka gruppsolidaritet, samt för att eliminera andra från samtal. Resultatet visade vidare på att tvåspråkiga barn ska prata svenska för att lära sig språket, vilket sker i interaktion med andra barn. Det enda tillfället där vi uppfattade att kodväxling var acceptabelt, var om barnet inte behärskade det svenska språket. Håkansson (2003) tar upp att kodväxling är något positivt och bör därför inte förhindras. Detta håller vi med om.

5.1.8 Modersmålet har en inverkan på identiteten

Med hänsyn till pedagogernas uppfattningar är modersmålet associerat till identiteten. Ett intervju svar visade på att alla människor har samma värde, oavsett bakgrund. Detta ska spegla förskolans verksamhet. I enlighet med detta anser vi att varje barn ska ses som den unika individ den är. Resultatet visade vidare på att barn ska känna stolthet över sin bakgrund. Detta är viktigt att uppmärksamma. Vi som blivande pedagoger ska stödja varje enskilt barn, och se modersmålet som en tillgång. Modersmålet har en inverkan på identiteten skriver Nygren-Junkin (2006). Därför är det viktigt att låta barnen få använda sitt modersmål i alla sammanhang enligt oss. Benckert m.fl. (2008) tar upp att modersmålet fungerar som en länk till familj och släktingar. Vi anser att om barnen saknar sitt modersmål förlorar de även en del av kulturen. Det är väsentligt att vara medveten om att modersmålet inte bara har en inverkan på barnen, utan på hela deras livsvärld. I Lpfö 98/2010 (2010) tas det upp att förskolans verksamhet ska sträva efter att varje barn med ett annat modersmål utvecklar sin kulturella identitet.

5.2 Metoddiskussion/metodkritik

Semistrukturerade intervjuer valdes som metodval. Detta valdes eftersom vi ville synliggöra olika uppfattningar kring tvåspråkiga barns språkutveckling i förskolan/förskoleklass. Enligt vårt tycke har semistrukturerade intervjuer varit till vår fördel, där vi har kunnat ställa följdfrågor samt utvecklat våra intervjufrågor vidare. Genom att vi känner pedagogerna sedan tidigare har detta gynnat studien upplever vi. I enlighet med att pedagogerna har kunnat vara öppna, så har syftet besvarats. Vi uppfattade att samspelet fungerade bra under intervjuerna. Med hänsyn till intervjusvaren har vi fått vidare tankar på hur vi hade kunnat utveckla studien. Detta genom att exempelvis samtala med tvåspråkiga barn/föräldrar och modersmåls lärare. Eftersom tiden har varit knapp har vi valt att fokusera på pedagogernas uppfattningar.

Kritik till studien är bland annat att vi hade kunnat omformulera samt förtydliga en del av våra intervjufrågor. En del av frågorna var otydliga, samt ledande anser vi. Därför fick vi liknande svar på vissa frågor, trots att frågorna berörde olika områden. Vi anser att frågorna hade kunnat struktureras i en bättre ordningsföljd. Ytterligare kritik till studien är valet av att intervjua en pedagog som arbetar i en förskoleklass. Vi hade svårt att se ett mönster med övriga intervjusvar. Vi hade ingen vidare tanke med att intervjua en förskollärare som jobbar i förskoleklass.

6. Sammanfattning

Genom att tillämpa fenomenografin i form av variationsteorin har olika uppfattningar kring tvåspråkiga barns språkutveckling i förskolan/förskoleklass kommit till uttryck. En anledning till varför det har varit varierande uppfattningar kring samma fenomen, upplever vi kan bero på pedagogernas erfarenheter samt synen/förhållningsättet till tvåspråkighet. Vi upplever att det viktigaste som studien har gett oss är att förhållningsättet till tvåspråkighet är relevant att reflektera över. Det är vi som blivande pedagoger, samt verksamma pedagoger, som måste stödja tvåspråkiga barns svenska samt modersmålsutveckling.

Resultatet med hänsyn till pedagogernas uppfattningar visade att modersmålet har en stor betydelse för tvåspråkiga barns svenska språkutveckling. Vidare visade resultatet att det är föräldrarnas ansvar att lära barn modersmålet i hemmiljön, enligt pedagogerna. Pedagogerna hade olika uppfattningar vad gällde för- och nackdelar med tvåspråkighet. Det är det svenska språket som ska talas i förskolans verksamhet, detta markerades tydligt. Resultatet i relation till pedagogernas uppfattningar visade att nackdelar med tvåspråkighet är bland annat att barn kan bli halvspråkiga utan modersmålet i grund, samt att de kan förlora sin kultur och traditioner. Fördelarna med tvåspråkighet är att barn har två språk, detta gynnar individen eftersom vi lever i ett mångkulturellt samhälle. Det framkom även att språk kan "försvinna" om det inte talas regelbundet, detta uttalades av hälften av pedagogerna. En fördel med att tala svenska är en tillgång för framtida skolgång samt gruppsamhörighet i förskolan. Samarbetet mellan pedagogerna och föräldrarna var mestadels genom vardaglig kommunikation. Samarbetet i större utsträckning uppstod om det fanns någon slags språkstörning hos barnen, bortsett från en förskola som gav exempel på hur samarbetet gick till i praktiken. Något som uppmärksammades var förslag på olika arbetsmetoder gällande språkutveckling hos tvåspråkiga barn. Det som vi fann intressant var att det inte framkom många uttalanden vad gällde miljöns betydelse. Vi fick endast förslag på hur man kan arbeta hemma, inte om/hur miljön påverkar tvåspråkiga barns utveckling. Hur tvåspråkiga barns modersmål stimulerades i två verksamheter var genom att pedagogerna benämnde föremål i naturliga sammanhang. Kodväxling var något som kunde förekomma, men detta var inte något önskvärt. Pedagogernas uppfattningar vad gällde identiteten var att den har en inverkan på modersmålsutvecklingen. Identiteten är viktig för barns hela livsvärld för att inte förlora en del av sig själv.

6.1 Tillämpning & förslag på vidare forskning

Undersökningen har gett oss en större inblick på hur tvåspråkighet uppfattas av fem pedagoger i förskolan samt i en förskoleklass. Genom pedagogernas uppfattningar har vi fått inspiration på hur vi kan bemöta samt arbeta med tvåspråkighet i förskolan. Vi har även sett hur vi som blivande tvåspråkiga förskollärare kan tillgodose tvåspråkiga barns språkutveckling. Vi har fått en större förståelse för hur viktigt modersmålet är för tvåspråkiga barns språkutveckling samt identitetsutveckling.

Det finns många olika områden som skulle kunna forskas vidare kring, när det gäller tvåspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Bland annat genom observationer, utvärdera om miljön har någon inverkan på tvåspråkiga barns modersmåls samt svenska språkutveckling. Det hade varit intressant att följa barn språkutveckling under en längre tid. Dessa studier är svåra att genomföra då detta är tidskrävande. Studier där modersmåls lärare och föräldrar till tvåspråkiga barn intervjuas, hade varit intressant för att uppmärksamma deras perspektiv. Till följd av det hade vi kanske kunnat få kunskap om hur tvåspråkiga barn kan stimuleras, även om det inte finns tvåspråkiga pedagoger i verksamheten.

Referenslista

Tryckta källor

Abrahamsson, Niclas (2009) *Andraspråksinläring* Lund: Studentlitteratur AB

Arnberg, Lenore (1992) *Raising children bilingually: The Pre-school Years* Clevedon: Multilingual Matters LTD

Baker, Collin (2012) *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism (Fifth Edition)* Bristol: Multilingual Matters

Börestam, Ulla & Huss, Leena (2001) *Språkliga möten – Tvåspråkighet och kontaktlingvistik* Lund: Studentlitteratur

Denscombe, Martyn (2009) *Forskningshandboken- för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* Lund: Studentlitteratur AB

Ellneby, Ylva (2008) *Pedagoger mitt i mångfalden – att möta barn från andra kulturer i förskolan* Sveriges Utbildningsradio AB Vällingby: Elanders

Francis, Norbert (2011) *Bilingual Competence and Bilingual Proficiency in Child Development* Massachusetts, Cambridge : The Mit Press

Holmqvist, Mona (red.) (2006) *Lärande i skolans- Learning study som skolutvecklingsmodell* Lund: Studentlitteratur AB

Håkansson, Gisela (2003) *Tvåspråkighet hos barn i Sverige* Lund: Studentlitteratur

Ladberg, Gunilla (2003) *Barn med flera språk- tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle* Stockholm: Liber AB

Larsson, Staffan (1986) *Kvalitativ analys - exemplet fenomenografi* Lund: Studentlitteratur

Marton, Ference & Booth, Shirley (2000) *Om lärande* Lund: Studentlitteratur

Norrby, Catrin & Håkansson, Gisela (2007) *Språkinläring och språkanvändning- svenska som andraspråk i och utanför Sverige* Lund: Studentlitteratur

Obondo, Margaret (2005) *Broar mellan kulturer – somaliska barns språksocialisation i hem och förskola i Sverige* Rinkeby: Språkforskningsinstitutet

Park, Hyeon- Sook (2004) skrev kapitlet ”Kodväxling som fenomen- exemplet svenska-koreanska” i Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (2004) *Svenska som andraspråk : i forskning, undervisning och samhälle* Lund: Studentlitteratur AB

Persson S, Roland (2006) *Pragmatisk Analys: Att Skriva Om Och Tolka Kvalitativa Data United States of America* :www.lulu.com

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan Sonja (1999) *Lärandets grogrund – perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan* Lund: Studentlitteratur

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003) *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur

Sigurd, Bengt & Håkansson, Gisela (2007) *Språk, språkinläring och språkforskning (andra upplagan)* Lund: Studentlitteratur AB

Svensson, Ann-Katrin (2009) *Barnet, språket och miljön – från ord till mening* Lund: Studentlitteratur AB

Elektroniska källor

Alexopoulou, Dora. Katsos, Napoleon. Parodi, Teresa (2011) *Bilingualism is good for learning* Research News- University of Cambridge

Tillgänglig: <http://www.cam.ac.uk/research/news/bilingualism-is-good-for-learning/> [2012-11-19]

Benckert, Susanne. Håland, Pia. Wallin, Karin. (2008) *Flerspråkighet i förskolan- ett referens och metodmaterial* Stockholm: Myndigheten för Skolutveckling

Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2075> [2012-11-16]

Calderon, Lena. (2004) *Komma till tals - flerspråkiga barn i förskolan* Stockholm: Myndigheten för Skolutveckling

Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1860> [2012-11-14]

Lindberg, Inger (2002) *Myter om tvåspråkighet Språkvård (4)* Stockholm: Språkrådet

Tillgänglig: <http://www.sprakradet.se/2228> [2012-12-02]

Marton, Ference (1981) *Phenomenography- describing conceptions of the world around us* Sweden: University of Göteborg

Tillgänglig: http://www.ida.liu.se/divisions/hcs/seminars/cogsciseminars/Papers/marton_-_phenomenography.pdf [2012-12-19]

Nygren- Junkin, Lillian (2006) *Modersmål har vi allihopa- här med, och där med Språkvård (3)* Stockholm: Språkrådet

Tillgänglig: <http://www.sprakradet.se/2350> [2012-12-05]

Skans, Anders. (2011) *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*

Tillgänglig: <http://dspace.mah.se/handle/2043/11603> [2012-11-05] Malmö: Malmö Högskola

Skolverket (2010), *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket

Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> [2012-11-10]

Utbildningsdepartementet (2010) *Förskola i utveckling – bakgrund till ändringar i förskolans läroplan* Stockholm: Regeringskansliet

Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/15/89/51/20e75aa2.pdf> [2012-12-08]

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Tillgänglig: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf [2012-11-20]

Bilaga 1

Hej!

Vi är två lärarstudenter som studerar på Högskolan Kristianstad. Vi ska skriva vårt examensarbete som ska handla om tvåspråkiga barns språkutveckling – utifrån pedagogers uppfattningar. Syftet med vår studie är att undersöka hur pedagoger uppfattar tvåspråkiga barns språkutveckling i förskolan/förskoleklass.

Vi kommer att göra en kvalitativ studie, där ni som pedagoger får möjlighet att uttrycka era tankar kring förutbestämda frågor.

Deltagandet är frivilligt och kan avbrytas när som helst utan att någon orsak behöver anges. Vi kommer att ge alla deltagande anonymitet. Svaren kommer vi att använda i vår studie, där vi kommer analysera/diskutera i förhållande till forskning kring tvåspråkighet samt styrdokument. Det kan hända att examinatorn samt handledaren vill lyssna på våra intervjuinspelningar/läsa igenom bilagorna. Efter avslutad examination kommer alla inspelningar att raderas.

Med vänliga hälsningar, Anela Adbegovic & Shqipe Gucati

Bilaga 2

- Vilken betydelse har modersmålet för tvåspråkiga barns svenska språkutveckling?
- Vilka för- samt nackdelar finns det med tvåspråkighet anser du?
- Om fokus läggs på exempelvis på att utveckla det svenska språket, tror du att barnet kan mista sitt modersmål eller vice versa?
- Vilket av språket anser du att man ska lägga fokus på att utveckla i er verksamhet?
- Samarbetar ni med föräldrarna vad gäller tvåspråkiga barns modersmål samt svenska språkutveckling?
- Vilken betydelse tror du att hem samt förskolemiljö har för tvåspråkiga barns modersmålsutveckling?
- Varför tror du att tvåspråkiga barn kodväxlar, det vill säga växlar mellan modersmålet(förstaspråket) och det svenska språket (andraspråket)?
- Låter ni barnen kodväxla i er verksamhet?
- Har ni några regler om vilka språk som ska talas i er verksamhet?
- Vilken roll anser du att modersmålet har för utvecklingen av tvåspråkiga barns identitet?